

Передмова до повного зібрання томів	8
Список умовних скорочень	9
Вступ	10
Поняття про хірургію	10
Нарис із всесвітньої історії хірургії	12
Розвиток хірургії в Україні	15
Організація хірургічної допомоги в Україні	21
ЧАСТИНА 1. ЗАГАЛЬНА ХІРУРГІЯ	
1.1. Організація хірургічної служби.	
Медична етика і деонтологія в хірургії	25
1.1.1. Структура хірургічного відділення	25
Приймальне відділення	25
Хірургічний стаціонар	25
Операційний блок	29
1.1.2. Середній медичний персонал хірургічного відділення та його функціональні обов'язки . . .	30
Старша медична сестра	30
Палатна медична сестра	31
Маніпуляційна (процедурна) медична сестра	31
Перев'язувальна медична сестра	31
Старша операційна медична сестра	32
Операційна медична сестра.....	32
1.1.3. Загальні поняття про деонтологію в хірургічному відділенні	33
Деонтологія в хірургії	35
Деонтологія в роботі середнього медичного персоналу хірургічного відділення	40
1.2. Профілактика хірургічної інфекції	44
Історичний нарис	44
1.2.1. Поняття про збудників хірургічної інфекції	45

1.2.2. Асептика	46
Джерела інфекції, шляхи її розповсюдження та заходи профілактики	47
Профілактика контактної шляху передачі інфекції . . .	49
Протиепідемічні, санітарно-гігієнічні заходи і бактеріологічний контроль	78
Сучасні засоби для дезінфекції і стерилізації	82
1.2.3. Поняття про внутрішньолікарняну інфекцію . .	84
1.2.4. Антисептика	86
Механічна антисептика	86
Фізична антисептика	87
Хімічна антисептика	91
Біологічна антисептика	96
1.3. Кровотеча	103
1.3.1. Поняття про кровотечу та крововтрату	103
Класифікація кровотеч	103
Клінічна картина кровотеч	106
Захворювання і патологічні стани, що провокують кровотечі	108
Крововтрата та її види	109
Методи визначення об'єму крововтрати	111
Наслідки кровотеч	112
1.3.2. Ускладнення кровотеч	113
1.3.3. Гемостаз	116
Методи тимчасової зупинки кровотечі	117
Методи остаточної зупинки кровотечі	123
Допоміжні заходи остаточного гемостазу	130
1.3.4. Принципи невідкладної допомоги і лікування кровотеч	130
Догляд за хворими	134

1.4. Гемотрансфузії та інфузії	136
1.4.1. Поняття про інфузійно-трансфузійну терапію . .	136
Історія переливання крові	137
1.4.2. Імунологічні основи гемотрансфузії і трансплантації	138
Еритроцитарні антигени	139
Лейкоцитарні антигени	141
Тромбоцитарні антигени	141
Плазмові (сироваткові) антигени	141
1.4.3. Методи визначення груп крові	141
Визначення груп крові за допомогою стандартних сироваток	142
Визначення груп крові за допомогою реагентів анти-А, анти-В та анти-АВ	143
Помилки визначення груп крові	144
1.4.4. Клінічне значення резус-фактора	145
Визначення резус фактора за допомогою моноклонального анти-D на площині	145
1.4.5. Основи гемотрансфузіології	146
Механізм дії перелитих препаратів крові	147
Показання та протипоказання до гемотрансфузії . . .	147
1.4.6. Гемотрансфузійні середовища	148
Компоненти крові	148
Препарати крові	150
Кровозамінники	151
Поняття про керовану гемодилюцію.....	157
1.4.7. Загальні вимоги до виконання гемотрансфузії . . .	158
Проби на визначення сумісності крові донора та реципієнта	159
Догляд за хворим під час і після гемотрансфузії . . .	160

Документація гемотрансфузії	161
1.4.8. Техніка гемотрансфузій	161
Шляхи введення трансфузійного середовища і способи переливання	161
Методи гемотрансфузій	164
Підготовка трансфузійних рідин	167
Швидкість введення гемотрансфузійних рідин	169
1.4.9. Ускладнення гемотрансфузій	169
Ускладнення механічного характеру	169
Ускладнення, пов'язані зі зміною реактивності організму	170
Ускладнення, пов'язані з інфікуванням хворого кров'ю донора.....	173
Ускладнення з боку венозного катетера	173
1.5. Знеболювання	176
1.5.1. Поняття про біль та анестезію	176
Історія розвитку анестезіології	178
1.5.2. Загальна анестезія (наркоз)	179
Клінічний перебіг наркозу	180
Етапи анестезіологічного забезпечення операційних втручань	182
Методи контролю стану пацієнта під час анестезії та операції	188
Додаткові заходи анестезіологічного забезпечення . . .	189
1.5.3. Інгаляційний наркоз	191
Наркозно-дихальна апаратура	191
Засоби для інгаляційного наркозу	195
Спеціальний анестезіологічний інструментарій . . .	197
Методи інгаляційного наркозу	198
1.5.4. Неінгаляційний наркоз	203

Засоби для неінгальційного наркозу	204
1.5.5. Комбінована загальна анестезія	204
Комбінований інтубаційний наркоз	204
Нейролептаналгезія	205
Атаралгезія	205
1.5.6. Ускладнення загальної анестезії	205
1.5.7. Місцеве знеболювання	207
Засоби місцевої анестезії	208
Види місцевої анестезії	210
Роль фельдшера і медсестри в проведенні місцевого знеболення	217
Ускладнення місцевої анестезії	217
1.5.8. Догляд за хворими після знеболювання	218
Догляд за хворими після наркозу	218
Догляд за хворими після місцевої анестезії	219
1.6. Оперативна хірургічна техніка	220
1.6.1. Поняття про хірургічну операцію	220
Види оперативних втручань	221
Проведення оперативних втручань	228
Етапи хірургічної операції	229
Профілактика нагноєння післяопераційної рани	231
1.6.2. Хірургічний інструментарій	232
Хірургічні інструменти для відкритих операцій	234
Загальний хірургічний інструментарій	249
Спеціальний хірургічний інструментарій	250
Хірургічні інструменти і апарати для ендоскопічних операцій	262
1.6.3. Шовний матеріал	268
Історія винаходу шовного матеріалу	268
Класифікація шовного матеріалу	271

Характеристика окремих представників	
шовного матеріалу	273
1.6.4. Поняття про хірургічні шви	276
1.6.5. Елементи оперативної діяльності	281
Основні правила асистенції під час	
оперативних втручань і маніпуляцій	281
Діяльність операційної сестри під час операції	284
1.6.6. Небезпека операції для хірургічної бригади . . .	288
1.6.7. Трансплантація органів і тканин	290
Види трансплантацій	291
1.7. Десмургія	293
1.7.1. Поняття про пов'язку та перев'язку	293
Класифікація пов'язок	293
Основні перев'язувальні матеріали та вироби	298
1.7.2. Правила накладання пов'язок	306
Накладання м'яких пов'язок	307
Накладання спеціальних пов'язок	326
Накладання твердих пов'язок	328
1.8. Хірургічна діяльність на основних етапах	
лікування	343
1.8.1. Поняття про невідкладну медичну допомогу . . .	343
Перша медична допомога	343
Поняття про транспортну іммобілізацію	346
Правила переміщення потерпілих і хворих	348
Служба швидкої медичної допомоги	352
1.8.2. Порухення життєдіяльності організму	355
Термінальні стани	356
Біологічна смерть	358
1.8.3. Серцево-легенево-церебральна реанімація . . .	358
1.9. Амбулаторна хірургія	367

1.9.1. Роль і місце амбулаторної хірургічної допомоги	367
1.9.2. Організація хірургічної допомоги на фельдшерсько-акушерському пункті	368
Структура і забезпечення хірургічної роботи	368
Обов'язки фельдшера	369
1.9.3. Організація хірургічної допомоги в поліклініці . . .	370
Структура хірургічної служби дільничної поліклініки	370
Обов'язки медичної сестри хірургічного кабінету поліклініки	375
1.9.4. Диспансеризація хірургічних хворих	375
1.10. Діагностика хірургічних захворювань	377
1.10.1. Методика обстеження хірургічного хворого . . .	377
Суб'єктивне обстеження (status praesens subjectivus)	377
Об'єктивне обстеження (status praesens objectivus) . . .	382
Додаткові методи обстеження	418
Встановлення остаточного діагнозу та ведення документації	429
1.11. Підготовка хворого до операції	432
1.11.1. Показання та протипоказання до операції . . .	432
Показання і протипоказання до операції у дітей . . .	433
Показання і протипоказання до операції у літніх людей	433
1.11.2. Визначення ступеня операційного ризику . . .	434
1.11.3. Стан гомеостазу і його значення	435
Водно-електролітний обмін	436
1.11.4. Нутритивна підтримка хворого	436
1.11.5. Мета і завдання передопераційного періоду . . .	438

Передопераційний період при планових операціях . . .	442
Передопераційний період при екстрених операціях . . .	449
Особливості передопераційної підготовки людей літнього віку	450
Особливості передопераційної підготовки дітей . . .	451
Транспортування хворого в операційну.....	452
1.12. Лікування хворих у післяопераційному періоді . . .	453
1.12.1. Поняття про післяопераційний період	453
Фази перебігу післяопераційного періоду	453
Зміни гомеостазу, що відбуваються з приводу наркозу та операції	454
Варіанти перебігу післяопераційного періоду	456
Апаратний моніторинг вітальних функцій	458
Корекція гомеостазу при хірургічному стресі	459
1.12.2. Основні організаційні заходи і нагляд за хворими	463
Положення післяопераційного хворого в ліжку	465
Використання лікувальної фізкультури, дихальної гімнастики і фізіотерапії.....	468
Особливості догляду за оперованими хворими	469
Харчування та годування хворих	477
Виписування хворих	483
1.12.3. Післяопераційні ускладнення	483
Загальна симптоматика післяопераційних ускладнень	483
Ускладнення з боку післяопераційної рани і швів . . .	485
Ускладнення з боку нервової системи	488
Ускладнення функції органів дихальної системи . . .	488
Ускладнення функції серцево-судинної системи . . .	490
Ускладнення функції органів травної системи	494

Ускладнення сечовидільної системи	497
Післяопераційний сепсис	497
1.12.4. Особливості післяопераційного періоду у дітей	498
1.12.5. Особливості післяопераційного періоду у літніх людей	500
ЧАСТИНА 2. ОСНОВНІ ВИДИ	
ХІРУРГІЧНОЇ ПАТОЛОГІЇ	
2.1. Ушкодження (травма)	505
2.1.1. Загальні поняття про травму	505
Класифікація травм	505
Діагностика ушкоджень опорно-рухового апарату . . .	507
Загальні принципи травматологічної допомоги потерпілим	510
2.1.2. Закриті механічні ушкодження	512
Забій (contusio)	512
Розтягнення (distorsio)	513
Струс (commotio)	516
Стискання (compressio)	517
Вивих (luxatio)	521
Переломи кісток (fractura ossis)	524
2.2. Відкриті механічні ушкодження (рани)	552
2.2.1. Загальне поняття про рану	552
Класифікація ран	552
Основні ознаки ран та їх клініко-морфологічна характеристика	553
Рановий процес	557
Види загоювання ран	561
Ускладнення ран	565
2.2.2. Перша медична допомога при пораненні	

і лікування ран	567
Догляд за ранами	576
2.2.3. Сучасне лікування ран інтерактивними пов'язками	578
Суперпоглинаючі пов'язки	579
Альгінатні пов'язки	581
Губчасті пов'язки	582
Гідроколоїдні пов'язки	582
Гідрогелеві пов'язки	583
Сітчасті пов'язки	584
Вторинні сорбційні пов'язки	585
2.2.4. Сучасна вогнепальна рана і ранова хвороба . . .	585
2.3. Термічні, хімічні, променеві ушкодження.	
Електротравма	600
2.3.1. Загальне поняття про опік	600
Термічні опіки	600
Опікова хвороба	608
Медична допомога і лікування при термічних опіках	613
Хімічні опіки	629
Променеві (радіаційні) опіки	631
2.3.2. Ураження холодом	633
Відмороження	633
Перша медична допомога та лікування при відмороженнях	637
Загальне охолодження (замерзання)	641
2.3.3. Електротравма	643
2.4. Хірургічна інфекція	651
2.4.1. Поняття про хірургічну інфекцію	651
Класифікація хірургічної інфекції	653

Принципи лікування хірургічної інфекції	657
Особливості догляду за хворими у відділенні гнійної хірургії	661
2.4.2. Гнійно-септичні захворювання	662
Фурункул	662
Фурункульоз	662
Карбункул	663
Гідраденіт	664
Флегмона	664
Абсцес	665
Лімфангіт	667
Лімфаденіт	667
Бешиха	669
Еризипелоїд	671
Остеомієліт	672
2.4.3. Анаеробна інфекція	679
Анаеробна клостридіальна інфекція	679
Анаеробна (газова) гангрена	679
Правець	684
Анаеробна неклостридіальна інфекція	689
2.4.4. Загальна гнійна інфекція (сепсис)	691
Сепсис	691
2.4.5. Хірургічна специфічна інфекція	697
Хірургічний туберкульоз	697
Актиномікоз	704
Сибірка	705
Дифтерія ран	707
Сказ	708
Синдром набутого імунodefіциту (СНІД)	709
2.5. Пухлини	712

2.5.1. Поняття про онкологічні захворювання	712
Етіологія і патогенез пухлин	712
Класифікація, назва пухлин та їх характеристика . . .	713
2.5.2. Доброякісні пухлини	717
Папілома	717
Аденома	717
Фіброма	718
Міксома	719
Ліпома	719
Міома.....	720
Ангіома	720
Остеома	723
Хондрома	723
Невринома	724
Гліома	725
2.5.3. Злоякісні пухлини	725
Рак	726
Саркома	730
Клінічна класифікація злоякісних пухлин.....	733
2.5.3. Діагностика і клініка пухлин	735
Діагностика доброякісних пухлин	736
Діагностика злоякісних пухлин	736
Додаткові методи обстеження	739
2.5.4. Принципи лікування пухлин	741
Лікування доброякісних пухлин	741
Лікування злоякісних пухлин	741
2.5.5. Організація допомоги онкологічним хворим . . .	753
Структура і завдання онкологічної служби	753
Догляд за онкологічними хворими	753
2.6. Змертвіння. Нориці. Кісти.	

Природжені хірургічні захворювання	756
2.6.1. Змертвіння	756
Некроз	756
Гангрена	758
Виразка	760
Пролежень.....	763
Діабетична стопа	763
2.6.2. Основні види недостатності кровообігу	764
Порушення артеріальної прохідності	764
2.6.3. Нориці	768
2.6.4. Кісти	771
2.6.5. Вроджена хірургічна патологія	772
Профілактика вроджених вад розвитку	774
Інформаційні джерела	776
Нотатки	783